

Tale fra forsknings- og høyere utdanningsminister Henrik Asheim: Hvordan skape en god skole for barna våre

Kjære Høyre-venner. Partiet vårt har en stolt skolehistorie. Det er ingen andre partier på 2000-tallet som har formet og utviklet norsk skole slik som Høyre har gjort. Helt siden vi på begynnelsen av 2000-tallet fikk vedtatt kunnskapsløftet, en reform som sa at vi skulle gi lærerne mer frihet, men også fokusere mer på det grunnleggende, at barna skulle lære å lese og skrive og regne skikkelig, og at vi måtte ha resultater om skolen. I 2013 da vi gikk til valg på et lærerløft, fordi vi visste at det viktigste for elevenes læring – det er å møte en faglig oppdatert, motivert og engasjert lærer i klasserommet. Eller i 2017 hvor vi trakk fram tidlig innsats som det viktigste for at barna våre skal lære det de skal. Vi har så langt i de åtte årene vi har styrt innført en lærerutdanning som nå er en femårig masterutdanning, vi har innført opptakskrav til lærerutdanningen som betyr at du må ha karakteren fire i matematikk for å komme inn. Vi har innført kompetansekrav for lærerne, slik at foreldre og elever skal vite at den læreren de møter i klasserommet har studiepoeng og fordypning i norsk, matematikk og engelsk hvis de underviser i norsk, matematikk og engelsk. Vi har innført karriereveier i klasserommet, som gjør at lærere kan bli lærerspesialister med økt lønn, økt ansvar og bidra i lærerværelset til å utvikle også fagmiljøet på skolen sin. Og vi har innført en fagfornyelse, med nye læreplaner som gjør at kompetansen elevene skal lære, ikke bare handler om å pugge, men også om å forstå sammenhenger og tenke kritisk rundt det de har lært. Og vi har innført en fraværsgrense i videregående skole, som har ført til at fraværet har gått ned og elevene er mer til stede.

Resultatene så langt - de kjenner vi. Flere elever lærer nå å lese, skrive og regne skikkelig, flere elever enn tidligere fullfører videregående skole, fraværet i videregående skole har falt dramatisk, og gjennomføringen i lærerutdanningen, etter både masterutdanning og nye opptakskrav, har ført til at flere fullfører og består og kom ut. Siden vi kom i regjering i 2013, så er det nå 4500 flere kvalifiserte lærere i norsk skole som lærer barna våre nye ting hver eneste dag. Vi har med andre ord mye å være stolt av.

Men et kunnskapsparti som Høyre blir aldri tilfreds. Vi er ikke et parti som lener seg tilbake fordi pilene peker i riktig retning på flere områder. Vi har fortsatt veldig mye mer vi skal gjøre, og det er fordi skolen er så grunnleggende viktig. Ikke bare for samfunnet vårt, ikke bare fordi at Jan Tore skal få flere i arbeid og større skatteinntekter. Det er helt avgjørende for den enkelte elev som har en rett til å komme inn i et klasserom, møte en engasjert lærer, oppleve mestring, føle at nå lærer jeg noe jeg kan bruke fremover. Og derfor skal vi fortsette å utvikle norsk skole.

Konsekvensene av å ikke få et vitnemål eller et fagbrev på plass kommer i fremtiden bare til å bli større og større. Arbeidslivet vårt kommer til å kreve mer og mer formell kompetanse, og det å ha denne billetten som både vitnemål eller fagbrev er – det åpner dører rundt om i hele verden til både utdanning og arbeid. I tillegg vet vi at det å komme i jobb er det viktigste vi kan gjøre for å redusere forskjeller i samfunnet vårt. For den største ulikheten i Norge er mellom de som står innenfor og utenfor arbeidslivet. Som jeg sa i sted, så ser vi at gjennomføringen i videregående skole den øker. Nasjonalt så er tallet nå at over 78 prosent av elevene fullfører og består innen fem år. Men samtidig: av de over 65 000 som begynte i videregående skole i 2013, så er det 14 330 av dem som ikke har fullført og bestått videregående skole. Det er 14 330 som begynte på en utdanning med plan om å fullføre, men som ikke har gjort det. Det gir dem svakere kort på hånda fremover. Og derfor er vårt viktigste løfte i denne valgkampen, den overordnede overskriften på alt det andre vi skal gjøre, at flere må fullføre og bestå videregående skole. Helt konkret sier vi at innen 2025 så skal 5000 flere elever fullføre og bestå hvert år, og innen 2030 så skal 9 av 10 elever fullføre og

bestå. Så er det viktig for meg å si at hvis vi når målet vårt – og det skal vi med 9 av 10 – så er det 1 av 10 igjen som ikke fullfører og består. Derfor har vi også forslag i programmet vårt om for eksempel utdanningsstillinger som gjør at de som ikke får vitnemålet på plass, kan få det gjennom å jobbe, og få kompetanse i tillegg. Men la oss nå fokusere først og fremst på tiltakene vi skal gjøre i skolen.

Vi vet at hvilken kunnskap du har med deg fra årene før du begynte på videregående er helt avgjørende for hvordan det går med deg når du går på videregående. Derfor har vi vært opptatt av tidlig innsats, og vi skal gjøre mer. Vi erkjenner at tidlig innsats også handler om innsats i barnehagene. Jeg nevnte i sted at vi har laget lærerspesialister på skolene. I programmet nå foreslår vi også å innføre barnehagelærerspesialister, som er ekstra gode på identifisere lærevansker og som kan hjelpe de andre ansatte i barnehagen med å sørge for at barna gjennom lek også får et grunnlag for å klare seg videre. Vi vet også at skal vi klare å fange opp den kunnskapen som skolene trenger for å sette inn tidlig innsats, så må vi ha bedre overganger mellom barnehage og førsteklasse på grunnskolen. Og vi skal sørge for at alle skoler innen 2025 har en lærerspesialist tilgjengelig i begynneropplæringen på sin skole. Så vet vi også fra skolen selv at noen lærere sliter med å få tak i foreldre. Det er veldig viktig å ha en god dialog mellom skole og hjem, og derfor sier vi også at skolene skal kunne strekke ut en hånd, ta kontakt og at kommunene også kan gjøre det, der hvor det er vanskelig å få til en god dialog.

Et annet kapittel i norsk skole som trenger mer politikk er ungdomsskolen. Vi vet at de elevene som har et svakt utgangspunkt fra ungdomsskolen sliter med å fullføre og bestå i videregående skole. Av de elevene som skårer på det laveste nivået i matematikk i åttende klasse på ungdomsskolen så er det bare 30 prosent som fullfører videregående skole. 30 prosent. Da er det 70 prosent av elevene som ikke har fullført og bestått fordi de har manglet de grunnleggende ferdighetene tidligere. Derfor ønsker vi en lang rekke tiltak. Vi ønsker å innføre en kartleggingsprøve også i overgangen mellom ungdomsskolen og videregående skole. Vi foreslår å innføre en fraværsgrense i ungdomsskolen. Det handler ikke om en fraværsgrense slik den er i videregående, for du skal selvfølgelig få karakter i faget uansett, men det skal gå en alarm hvis noen er mye borte. Vi vet at litt fravær blir til mye fravær og mye fravær kan forplante seg også inn i videregående skole. Vi ønsker at ungdomsskoleelevene skal få muligheten til å ha en mer praktisk undervisning innenfor de fagene vi er så opptatt av i Høyre: matematikk, norsk, språkfag, og at de også der skal få velge litt hvordan de ønsker å lære disse fagene. Vi sier at vi ønsker å teste ut nivådifferensiering innenfor de samme fagene. Jeg tror alle som har gått på skole kan kjenne seg igjen i at man kan være veldig god i et fag og slite litt mer i et annet. Da må vi også tilpasse undervisning i det enkelte fag, selv om elevene selvfølgelig skal gå i den samme klassen. Vi ønsker å legge til rette for at flere ungdomsskoler kan få en profil på fagsammensetningen sin. Noen kan kanskje ha litt ekstra språkfag, noen kan kanskje ha litt mer yrkesfaglig innretning. Dette må det være mulig for elevene å få en større valgfrihet innenfor.

Og så må vi ikke glemme de elevene som er ekstra sterke på skolen. Vi vil legge til rette for at det skal enklere være mulig å forsere fag – altså gå raskere frem rett og slett – og også ta fag på videregående nivå. På videregående skole må vi sørge for at skolene våre fortsetter å tilpasse seg elevene, og ikke er en A4-mal som alle skal passe inn i. Vi ønsker å si at de elevene som har karakteren 1, 2 i norsk, matematikk eller engelsk, skal ikke bare få tilbud om, men de skal ha krav på tilrettelagt undervisning før de går videre til neste trinn. Vi vil gi elevene en utvidet opplæring i videregående skole ved at de skal få en plikt til at løpet de går på er tilpasset deres behov, slik at skolen faktisk hele tiden retter seg inn mot de behovene de faktisk har. Og så må vi ha også her bedre muligheter for de med høyt læringspotensial, rett og slett muligheten til å ta fag på høyskole- eller universitetsnivå selv om de går på videregående fortsatt med sine medelever. Vi ønsker å utlyse midler til videregående skoler slik at de kan utvikle ulike profiler og ideer som gjør at elevene kan fordype seg enda mer i det de interesserer seg i. Og så må vi få på plass en

politikk som gjør at de videregående skolene også utdanner elevene til det de skal gjøre senere. En del går på studieforbereidende og skal forberedes til å bli studenter med å bedre kunne sette seg inn i akademiske tekster og forstå sammenhenger. Men den andre gruppen det er de som ønsker å bli fagarbeidere og som tar yrkesfagutdanning.

Vi trenger å gjøre enda mer for at flere fullfører og besår yrkesfag, og enda mer for at enda flere elever velger yrkesfag. Jeg begynte med å si at et av våre viktigste mål er å få gjennomføringen opp. På yrkesfag er frafallet langt høyere enn det det er på studieforbereidende. Derfor må vi også gjøre yrkesfagene enda mer spennende. Vi skal lage rullende utstyrsbusser i samarbeid med arbeidsliv og industri, og hvor det mest kompliserte og avanserte og kanskje dyre utstyret kjører fra skole til skole, og hvor elevene får lov til å teste ut det mest moderne innenfor det yrket de utdanner seg til. Vi skal ha et mål om at de som underviser på yrkesfag også skal være utdannet yrkesfaglærere. Høyres lærerløft handler ikke bare om basisfagene, men også om yrkesfagene og respekten for at et mesterbrev er like bra som en mastergrad. Og så skal vi bruke de fantastiske fagskolene våre, som er høyere yrkesfaglig utdanning, og sørge for at de kobles tettere på yrkesfagutdanningene på videregående, men også bidra i utdanningen av nettopp yrkesfaglærere.

Det siste kjære Høyre-venner er at vi vet at skal du lære på skolen, skal du bli på skolen, så må du trives på skolen. Vi vet fortsatt at en av tjue elever oppgir at de blir mobbet på skolen mer enn en gang i måneden. Det gjør noe med følelsen av trygghet og trivsel. Og hvis vi er et parti som er opptatt av læring, så vet vi også at vi skal være opptatt av en trygg og god skolehverdag for alle. Derfor må vi hele tiden sette inn nye tiltak, også nasjonalt, for at de kommunene som har for høye mobbetall over tid ikke bare får hjelp, men blir pålagt å gjøre noe som gjør at elevene føler seg trygge.

Så skal ikke vi som parti bruke all vår tid, eller faktisk nesten ikke noe av det, på å snakke om våre politiske motstandere. Men dette valget i skolepolitikken kommer til å bli et retningsvalg i langt større grad enn det vi har vært vant til på 2000-tallet. Og det er fordi opposisjonen kommer ikke med så mange nye ideer, men de kommer med veldig mange ideer om alt det vi har gjort som de nå vil reversere. Det er verdt å merke seg at hvis opposisjonen får flertall, så er de enige om å fjerne kompetansekravene. Det betyr at foreldre og elever ikke lenger kan vite at læreren som underviser dem i norsk, matematikk og engelsk faktisk har studiepoeng i norsk, matematikk og engelsk. De er enige om å fjerne opptakskravene til lærerutdanningen som vi har innført, som har ført til bedre kvalifiserte lærerstudenter og at flere kommer ut i andre enden. De er enige om ulike måter å myke opp den fraværsgrensen som har vært så viktig for at flere elever går på skolen. Og de er enige om å slutte å satse på lærerspesialister – egne karriereveier for lærerne våre.

Kjære Høyre-venner, også dette landsmøtet og også i dette valget, så går vi til valg på ny og spennende skolepolitikk for å utvikle den for fremtiden. Ikke fordi nasjonalregnskapet skal gå opp, ikke fordi det ser fint ut på en graf, men fordi skolepolitikk for Høyre også er vår viktigste sosialpolitikk. Det er der vi utjevner forskjeller, det er der vi gir alle like muligheter, det er der vi sier at alle elever skal få muligheten til å strekke seg så langt de vil og nå de drømmene de har for livet sitt. Og derfor er jeg så stolt av at vi også denne gangen er det partiet som snakker om kunnskap i skolen og at elevene skal oppleve mestring, der de andre partiene snakker altfor mye om alt det andre. Tusen takk for oppmerksomheten.